

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

F. Baptistæ Mantuani opusculum de Fortuna

Baptista <Mantuanus>

Parrhisijs, 1510

F. Baptistae Mantvani Carmelitae Theologi Carmen De Fortvna.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30541

F. BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE
THEOLOGI CARMEN DE FORTVNA.

FORTVNAM antiqui vates dixere bifrontem;
Et modo terribiles in nos conuertere vultus:

Clementem modo sese oculis promittere blandis:

Nec seruare fidem: sed calliditate proterua

Principibus/regnisque graues inducere casus.

Quod si scire velis non dementisse poetas

Autores documenti huius: lege temporis acta

Incluta preteriti: veteresque recurre per annos.

Aspice Pompeium terra/pelagoque ferentem

Victrices aquilas: & mox quasi fulmine misso

Cœlitus attonitum. magnoque a Cæsare victum

Ire vagum: & tutas inuestigare latebras

Incaustum: dirumque volentem euadere fatum.

Nec tibi læta magis Cæsar fuit: omnia namque

Vt tibi subiecit terrarum regna: repente

In tua ciuiles armauit pectora dextras:

Et quæ aduersi venisset epistola casus

Nuncia: nil tanto tamen in discrimine viuît:

Namque tuam mentem in vinculis Fortuna tenebat.

Pretereo quæ te nantem videre marina

Numina: quæ captum pelagi tenuere latrones.

Fallit mille modis homines: audacia cum vult

Corda facit: gelida cum vult formidine lentat.

Demētis
set demēs
tes fuisse:
a demen-
tio verbo
neutro/si
cut isanio
vel a de-
mentior
verbo de
ponente
traductū
est i vocē
actiuā/ id
est menti-
tos esse.

Lētat :tar
dat/lētos
que reddit.

Fraude potens magica sensus circumuenit omnes:
Mille veneficijs agit at præcordia: mille
Lumina præstigijs: falsis mille artibus aures
Fascinat: irrhellitq; homines/ vt aranea muscas.
Vltorem picea tremefecit imagine Brutum:
Nec genius fuit ille: fuit Fortuna duobus
Cæsareæ mortis socijs/ quæ triste ferebat

Augurium: finem infaustum: mortemq; cruentam

Atteis/ Atheniensis Aequorei falsa veniens in imagine monstri

h^o/ quibus vehebat Atteis occurrit equis: & in aspera telqua

Hippoliti Littoris excusso currum rectore volantem

et/ & excusso curru discerptus est. Compulit incestus sceleri famulata nephandos

Pugnatur o enses turno/ quem ferre solebat

Inuida subduxit: fragilemque subintulit enses:

Qui duo. conflictu in primo se in fragmina soluit.

Te vero Palinure volens detrudere puppi/

Et dare præcipitem: vigilantia lumina blando

Paulatim inuasit somno: quem sepe reluctans

Cum iam vicisses missis ad lumina lymphis

Indignata manum iniecit: traxitq; sub vndas.

Sic vi/ fraude/ dolo facit omnia: & omnia versat/

Pro arbitrio: ridens hominum studia/ atq; labores.

¶ NOS quoque tempestas ista o Ptolomæe redegit

In luctum: in lachrymas: longa in suspiria: quando

Egidius frater nobis cum principe raptus

Ante diem: missus Princeps in vincula: frater

In tumultum :datus in prædam furialibus armis.
Damnum vtrunq; ingens:& longo tempore flendum.
Spes reditus quædam nobis medicina videtur:
Principis in casu: sed tu suavissime frater
Amplius ad superas non es reuocabilis auras:
O iuuenis miserande domus: dum vita manebat
Grande decus nostræ: q̄ te Fortuna repente
Sustulit ex oculis:& funere meruit acerbo.
Te mea sperabam visurum funera: quando
Tu validus: longo titubans ego tempore: quando
Id tua poscebat probitas: sinceraq; virtus
Digna coli: tibi quæ dominum placabat/ & urbem:
Nedum nos studijs/ & amore/ & sanguine iunctos.
Id quoq; non paruo nobis mœrore dolendum est/
Quod te cum multa Gallorum plebe iacentem/
Iamq; simul fossa in campis tellure sepultum
Cernere non licuit: patrioq; inferre sepulchro.
Sed quid opus querulis ammittere vocibus horas?
Aeternum germane vale: tua semper imago/
Mentibus in nostris tua dulcia nomina viuent.

¶ R V R S V S ad inceptos redeant vestigia cursus:

Non promittat opem cuiq; prudentia rerum:
Pendit eam Fortuna minus q̄ fulmina summos
In Metis apices: & in altis montibus ornos.
Acre quid ingenium Cicero tibi profuit? Argo:
Quid centum circa ora oculi: deleuit vtrunq;

Scipiadē
magnum
Scipionē
Aphrica-
nū qui se-
cūdo bel-
lo punico
Carthagi-
nē Roma-
nis subie-
cit.

Sors aduersa decus: magnorum oblitavirorum
Et decus/ & meritum. Quid enim meruere Catonis
Innocui manes: & qui cecidere sub armis
Tot Fabij: Quid passa suam Lucretia dextram
Aspice victorem Libyæ: cui nomina fecit
Aphrica Scipiadem magnum: quo iustior alter
Non fuit Aeneæ longæua in stirpe nepotum:
Hunc patriæ pietas/ hunc bellica gloria tantum
Prædicat: vt fines magni pertranseat orbis
Fama volans: & mille manens in sæcula nomen.
Causa latet curnam tantas exercuit iras
In talem Fortuna virum: quem tota vocabat
Roma patrem: quem plebs quoddam quasi numen habebat;
Sed quid opus multis: visa est Fortuna moleste
Id quoq; ferre: solent ciues odisse tyranni
Quos plebeius honor nimis affectatus adorat.
Ergo volens occulte hominem vexare: malumq;
Dissimulare animum pedetentim incendia quædam
Excitat: inuidiam conflat: confurgere voces
Curat in vrbanas: atq; in ciuilia verba:
Res deuenit eo patrias vt linqueret arces
Rus abiens: atq; ingrata præponeret vrbī
Exilium/ turbam: & vanos pertesus honores.
¶ SVNT qui sidereis tribuant hæc omnia fatis:
Ast ego Fortunæ: quæ vis incognita quædam
Est homini: seu sit deus ipse: vel altera virtus.

Inferior subiecta deo: cui cesserit ipse
Tale ministerium: tantiq; negocia regni
Quicquid agit: iuste fieri concedere fas est:
Sed cur: scire nefas: præceps cohibere necesse est.
Iudicium: deus hunc tali regit ordine mundum.
Personas hominum nescit: sine lege superbos
Atq; humiles cilio petulans domat imperioso.
Inueniens vnum toto qui vixerit æuo
Liber ab aduersis Samiæ telluris alumnum
Ac dominum: tanq̃ illius Fortuna fuisset
Immemor: at vitæ supræmo in margine totum
Accipit: plænoq; hausit cratere venenum.
Hannibalem victa meditantem ingentia Roma
Ne patrio saltem posset gaudere sepulchro
Transtulit a Lybicis Asiana ad littora campis.
Rex macedum populos victor penetrauit ad omnes
Dum fors blanda fuit. postq̃ ora minatia vertit
Heu miser in medijs moriens euauit annis:
Hectora: Pelidem: Laerciadem: Priamumq;
Prætereo: quos vt libuit Fortuna rotauit:
Herculis occurrit furor & miserabile bustum
Totaq; perpetuis attrita laboribus ætas:
Euristei durum imperium: quod adire coegit
Tot longas Heroa vias: tot voluere casus:
Nec solum fortunam homines patiuntur: in vrbes
Ius habet: in leges: in regna: in templa: deosq;:

Samia
telluris a
lumnum/
Polycra
tē Samio
rū tyānū
qui nihil
vnq̃ ad
uerli pas
sus fuerat
tādē apsa
rū p̃fecto
ī mōte sus
p̃s̃ ite
rijt.

Rex ma
cedū / Ale
xāder ma
gn⁹: qui d̃
uicto or
be apud
babilonē
duos &
xxx. ānos
nat⁹ / vene
no extict⁹
est

Relligio vetus interijt: quæ floruit olim
Tam longe: lateq; patens/ sunt irrita Mofis
Atq; Numæ confulta. Solon filet atq; Lycurgus
Cum florere videt populos regna oppida: tanq̃
Inuideat rebus lætis: vel fuscitat arma
Bellica: vel terræ motus: vel fulmina cœlo
Elicit: vndantes etiam cit ab æquore fluctus
In terras: vastosq; tegit sub gurgite campos:
Dic quo nunc fit Troia loco: quo celsa Corinthus:
Adria: Carthago: Babylon: Numantia: Thebæ.
¶ SICVT fpargit hyems niuib; iuga norica & alpes
Theutonicas: genus vnde trahunt & Rhenus & Ister:
Sic fortuna malis euentibus omnia terræ:
Omnia regna maris: nec habet quod transeat ista
Tempus hyems: niuib; ventis & grandine semper
Mortales miseros æterna in sæcula vexat.
Nec tamen inficias ierim prudenter agendum
Semper: & in rebus curam/ studiumq; valere
Cum Fortuna suo terrena negocia cursu
Ire finit. sed cum pulso clauum ipsa magistro
Prendit: & in scopulos tendit: de mercibus actum est:
Nil opus est Tippi arte tua: de remige/ & armis.
Propterea quisquis putat infortunia nostro
Ex errore sequi semper: mortalia nescit:
Tum sapimus cum iam venere pericula: nemo
Ante: repentino properant discrimina cursu:

Et cum cauta minus mens est humana: subintrant
Fulminis in morem: quod non discernitur ante
Quā feriat: iacit ardentem fortuna sagittas:
Quare ergo culpandus erit/ qui rebus agendis
Deditus/ inter dum casus incurrit acerbos:
Nauta igitur damnandus erit: qui dum mare sulcat
Turbine ventorum/ rapidoq; affligitur æstu:
Qui sapiunt tales potius miserantur: & optant
Incolumes: & opem ferrent: si ferre sinantur.
At veluti subitis est tempestatibus æquor
Subiectum: dubijs sic grandia casibus orsa:

¶ QVALIA erant Franciscæ decus Gonzaga latinum/

Quæ dum te incoelix rapuit fortuna/gerebas:
Si totiens victor/ si post tot fortia Martis
Facta semel caperis/ quæ tibi triste / & amarum:
Non est turpe tamen: nam quæ communia magnis
Sunt ducibus perferre ducem/ neq; turpe putari:
Nec dici a iusto debet cenfore pudendum:
Contemplare alijs quid bellatoribus olim
Acciderit: variosq; hominum circumspice casus.
Romulidum princeps/ qui te Galiene recepit
In regni socium: Persarum a principe captus
Vixit in ærumnis: seruitq; in carcere longo
Emathia regem lusit fortuna Philippum/
Cum sua tam pinguem cupiens in rhetia rhombum
Mittere: subridens dixit si viuere longum

Franciscus
Gonzaga:
Marchio
Matuanus
nunc apud
Venetos
captiuus
ad quem
scribitur
hoc carmen

Romulidum
dum princeps
Valerianus
imperator
romanus: qui
a Persis
victus apud
Emathiam
regem
miseram
seruitute
conseruit.

Pyrrhe/ Est animus caute incedens/ne incurre quadrigam.
rex epiro Pyrrhe duces inter primos numerat e videris.
tag: quē Non cauisse tibi quantum prudentia regis.
ictus te Debut: hoc infert vulnus temeraria famæ
gule pro- Turba tuæ: casum studijs quæ illudere nostris
stravit. Nescit: & euentum/quem vult dare rebus agendis.

¶ QUID te Cyre loquar veterum fortissime regum.

Quos habuit Persis: virtus tua cognita Graiis.

Cyre Cognita Romanis: nec habet tua gloria finem:
rex psarū Te tamen incautum fecit fortuna putari:
& Medo Cum Scythicos inter vicit te foemina montes.
ram: quē Cum Scythicos inter vicit te foemina montes.
Tomyris Regulus a Poenis captus: Romamq; reuersus.
regina cū Sic illum fortuna tulit: cum viuere possset
toto exer Noluit: & Libycas redijt moriturus ad oras.
citu dele- A patre Pompei victus: Romamq; triumpho.
uit. Ductus in insigni gemuit sua tristia fata
Ventidius: paruo-domuit post tempore Parthos:
Atq; triumphali subijt Capitolia curru.

Turcorū Sic variat fortunavices: premit alta: leuatq;
princeps Infima: & instabili mortalia ventilat orbe.
Pazaites

¶ AD NOVA deuenio nostris vicina diebus

turcorum Tempora: Turcorum Princeps Mochometricus Ildris.
rex/a Tas Arma ferens contra Scythicam Mauortia gentem
merlane Incidit in casses: caueisq; inclusus Athenis
rege ptho Admiranda dedit populis spectacula: Parthi:
rum vict? Armenij: Medi: Assirij quacuncq; mouebant
cauea est
clus & p
oem Asia
circulat?

Victores sua castra Scythę: videre tyrannum
Squalentem in clatris/atq; in pędore sepultum:
Nec minus infęelix natus fuit: vtq; parenti
In regno: sic in rebus successit acerbis
Pharfalię/cum se victorem crederet: eius
Infidijs gentis deceptus/ & arte pelasga
Pręda fuit missis ad regia colla cathenis.

¶ HIC QVOq; qui tanto Paduam molimine cingit:
Vt cinctama magno memorant Agamęnone Troiam:
Vir populis pietate pater/vir maximus armis
Romanus Cęsar Belgarum indagine quondam
(Cognita res vulgo est) captus virtute paterna
Vix potuit tandem vinclis: vix carcere solui.

¶ TERTIO QVOq; qui tanta cum maiestate gubernas
Insubres: Ligures/ Gallos animose Loisi
Inuenit fortuna domi: laqueosq; tetendit:
Afflixitq; diu: tecum mox fędere facto
Fauit: & indulfit tantum telluris/ & vndę.
Sunt quibus est in mīca semel fortuna: subinde
Lęta fit: & rursus magnos indulget honores.
Transiit ad grumnas a fascibus/atq; triumphis
Exul/ & extorris Marius: speratq; reuerti.
Rursus ad antiquas coelo aspirante secures
Et rediit: sicut puero portenderat olim
Nidus/ & inuenti septem super arbore pulli.
Alter Oto dum bella gerit de Cęsare factus

Romanus
cęsar/ ma
ximilianus
Romanorū
impator
nūc viuens

Loisi: Lu
douicum
duodecimum
Francorū
regē inuis
ctissimū
hoc nomi
ne com
pellat.

Mancipium venale fuit: sed tempore paruo
Rursus ad imperium/romanaq; regna rediuit.
Tot casus numerare piget: tot testibus vti
In rebus minime ambiguis: damnabile propter
Iudicium quorūdam hominum: qui incessere pergunt
Quos niti virtute vident: & surgere in altum.
NON tamen Alphonſi fortunam/ & fata ſilebo:
Ipse Pyreneis Tyrthenum nauibus æquor
Dum premeret Campana petens/regumq; ducumq;
Agmine ſtipatus/magno ſibi debita regna:
Vi ſubita in prædam datus eſt Genuenſibus armis:
Ductus ad inſubres (nam tunc inſubria habebat
Imperium Ligurum) magnis cum Heroibus illam
Fortunam tulit æquo animo: ſed cruda Philippus
Inſubrium ductor regum infortunia fleuit.
Continuoq; vt rex ſolo contentus honore/
Non vt Pelides/qui vendidit Heçtora patri
Corruptus lucro: reges / & murice/ & auro
Donatus ſua collachrymans in regna remiſit.
O diuinum hominem/quis te laudauerit vnq;
Vt tua laudari debet clementia: certe
Illud opus cœleſte fuit: tu gloria ſæclī
Non moritura tui: facinus narrabitur iſtud
Dum vaga perpetuo lucebunt ſidera cœlo/
Per genus omne hominum: tu vera exempla dediſti
Regibus: vt memores viuant pietatis/ & æqui.

¶ SIC quoq; Pompeius quondam Tigraue subactō
Mente agitans/ quid sit subito descendere regem/
Qui solitus dominari alijs mortalibus: ima
Vsq; ad victoris vultu vestigia pronō
Condoluit: mentem pietas cito mitigat altam:
Vili animo nulla est pietas: crudescit in horas
Amplius: & cilio victis insultat atroci:
At deus ad veniam pronus/ placabilis iræ est.
Regi igitur sua regna dedit: regalia verba
Adjiciens regali operi: nam talia fatus:
Res præclara quidem reges depellere regno:
Non præclara minus regnum dare: dignius ista
Voce nihil: factō nil magnificentius isto:
Cræsus apud Lidos dum se putat esse beatum
Perdidit imperium: rapidos proiectus in ignes
Non potuit ledi flammis: fortuna repente
Compressit subito fumosa incendia nimbo.
Grande decus gentis consul Nasica latinæ
Captus ad Inarimen/ & punica vincula passus
Nauigat in Libyam: sed mox de carceris ymbris
Venit ad amissos faces/ primasq; secures.
Obruor exemplis: rerum me copia vincit:
Cædam igitur volucris rediens ad littora cursu.
¶ CVM fuero tecum paucis Gonzaga loquutus:
Sors tua non debet censeris asperrima: quando
Non natos/ non imperium/ non abstulit annos:

Sic deus errori solitus succurrere nostro;
Quos amat emendat: sceleriq; imponit habenas:
Quos odit peccare finit: neq; corrigit vnq̄.
Adde q̄ a multis hęc te fortuna periclis
Subtrahit: quæ Märtis agunt mala tempora secum:
Nec te ad barbaricās gentes nec ad impia misit
Regna Arabum: vel Persarum: vel Bactrianorum:

¶ DVCTVS es ad Venetos/opibus/prudentia/ & armis/
Excelsum/clarumq; genus: testatur origo/
Euganeos habuere patres: par regibus ipsis:
Publica res gentis Venetę: quæ tempore longo
Præsidium fidei nostrę fuit: Obijce forti
Sustinuit turcorum iras/atq; aspera bella.
Semper apud Venetos studium sapientię: & omnis
In precio doctrina fuit: superauit Athenas
Ingenijs: rebus gestis: Lacedæmona/ & Argos
Vrbs præclara sequens prisçę vestigia Romę:
At modo fortunam atrocem patiuntur/ & astra
Impia: vt æneadę quondam cum turbine tanto
Hannibal exultans capiundę incumberet vrbi.
Et quoniam tecum virosa absinthia potant
Facti humiles: meliorem animum/mentemq; benignam
Accipient: miseris miseri mitescere discent:
Quando aliter rigidi nequeant lentescere sensus.
¶ INTEREA summus seruat tua regna sacerdos:
Seruat & armipotens Cæsar: tibi militat omnis.

Aeneadę
Romani:
quia ab
ænea du-
xerūt ori-
ginem

Sūm^o sa-
cerdos iu-
h^o scds sū-
m^o ponti-
fex.

Gallia: & in portu puppis tua nauigat: vxori
Quæ tibi fida magis/ q̄ Penelopeia marito
Pignoraq; & fratres: sed quem Romana decorat
Purpura præcipue: facti pars magna fenatus/
Et tibi deuoti ciues tua cuncta gubernant
Consensu vnanimi: populis corda ignea flagent:
Atq; ardent saturare tuo sua lumina vultu:
Præsertimq; tuus/ qui te Ptolemeus adorat.

¶ FORTVNAM fer magno animo: quo tanta tulisti.
Inuictus foris/ aq; domi. Sic aspera vinces
Tempora. sic tandem ponet fortuna furorem:
Ne dubita sperata salus iam proxima: Si non:
Affuerint homines: aderit tibi totus olympus.
Theseus ægides procul ad Minoia regna
Missus: vt informi fieret coena impia tauro.
Repperit effugium. monstris obiecta marinis
Andromede cum nec pelagus/ nec terra salutem:
Mitteret: auxilium venisse per aera fertur/
Cum triuiæ cultros esset passurus Orestes:
Protinus agnouit fratrem germana sacerdos:
Ipsa etiam fati olim deprensa malignis
Cum zephris iugulanda foret/ sublata repente est
Vi superum: gelidamq; volans tranauit ad Vrsam.

FINIS

¶ Impressum Parrhisijs per optimum cal cographum Nico-
laum de pratis apud magnum ortum. Anno Salutis. M. D. X.